

MINTAQAVIY BOSHQARUVNI TASHKIL ETISHNING XUSUSIYATLARI

Yusupov Nurbekjon Xasan o‘g‘li

Samarqand iqtisodiyoti va servis instituti

“Menejment” kafedrası

Assistant

Baxtiyorov Kamolbek

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Menejment (tarmoqlar va sohalar) yonalishi talabasi

Annotatsiya. Mazkur tezisda mintaqaviy boshqaruv tizimining o‘ziga xos xususiyatlari, uni tashkil etishning uslubiy asoslari va samaradorlikni oshirish omillari tahlil qilinadi. Shuningdek, markaziy va mahalliy davlat hokimiyati organlari o‘rtasidagi vakolatlarning taqsimlanishi hamda hududiy rivojlanishni boshqarishning zamonaviy modellari yoritib beriladi.

Kalit so‘zlar: mintaqaviy boshqaruv, mahalliyashtirish, vertikal boshqaruv, hududiy salohiyat, davlat boshqaruvi, markazsizlashtirish.

Abstract. This thesis analyzes the specific features of the regional management system, the methodological foundations of its organization, and the factors for increasing efficiency. It also highlights the distribution of powers between central and local government authorities and modern models of regional development management.

Keywords: regional management, localization, vertical management, regional potential, public administration, decentralization.

Аннотация. В данном тезисе анализируются специфические особенности системы регионального управления, методологические основы ее организации и факторы повышения эффективности. Также освещаются распределение полномочий между центральными и местными органами государственной власти и современные модели управления региональным развитием.

Ключевые слова: региональное управление, локализация, вертикальное управление, региональный потенциал, государственное управление, децентрализация.

Kirish

Mintaqaviy boshqaruv - bu mamlakatning yaxlit ijtimoiy-iqtisodiy tizimini alohida hududiy birliklar kesimida boshqarishni nazarda tutuvchi murakkab jarayondir. Mintaqaviy boshqaruvning samarali tashkil etilishi nafaqat hududning ichki imkoniyatlarini yuzaga chiqarishga, balki davlatning umumiy strategik maqsadlariga erishishga xizmat qiladi. Globallashtirish va iqtisodiy islohotlar sharoitida mintaqaviy boshqaruv sub'ektlari va ob'ektlari o'rtasidagi munosabatlarni yangicha asosda tashkil etish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Asosiy qism

Mintaqaviy boshqaruvni tashkil etish bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Birinchidan, bu **markazlashtirish va markazsizlashtirish (desentralizatsiya) muvozanatidir**. Mintaqaviy boshqaruvda markaziy hukumatning strategik yo'nalishlari bilan mahalliy hokimiyatning operativ qarorlari uyg'unlashishi zarur. Bu jarayonda mahalliy hokimiyat organlariga o'z hududining resurslarini mustaqil boshqarish va mahalliy byudjetni shakllantirish bo'yicha kengroq vakolatlar berilishi hududiy tashabbuskorlikni oshiradi.

Ikkinchidan, mintaqaviy boshqaruv **kompleks xususiyatga** ega. U bir vaqtning o'zida iqtisodiyotni rivojlantirish, ijtimoiy himoyani ta'minlash, infratuzilmani yaxshilash va ekologik barqarorlikni saqlash vazifalarini bajaradi. Har bir mintaqaning o'ziga xos demografik tarkibi, tabiiy-iqlim sharoiti va ishlab chiqarish ixtisoslashuvi boshqaruv usullarini differentsial (har xil) yondashuv asosida tanlashni taqozo etadi.

Uchinchidan, zamonaviy bosqichda **klasterli boshqaruv va innovatsion ekotizimlarni yaratish** mintaqaviy boshqaruvning muhim vositasiga aylandi. Mintaqa doirasida korxonalar, ilmiy muassasalar va davlat organlari o'rtasidagi kooperatsiyani qo'llab-quvvatlash orqali hududning raqobatbardoshligi oshiriladi. Shuningdek,

boshqaruvga raqamli texnologiyalarni (E-hukumat tizimlarini) joriy etish orqali aholi va tadbirkorlar bilan aloqalarning shaffofligi hamda tezkorligi ta'minlanadi.

Mintaqaviy boshqaruvning samaradorligi, shuningdek, kadrlar salohiyati va strategik rejalashtirish sifatiga ham bog'liq. Hududiy muammolarni joyida hal etish mexanizmlarining takomillashishi davlat apparatining byurokratik yuklamasini kamaytirib, ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, mintaqaviy boshqaruvni tashkil etish - bu hududiy o'ziga xosliklarni hisobga olgan holda davlat siyosatini mahalliyashtirish san'atidir. Vakolatlarning oqilona taqsimlanishi, raqamli boshqaruv vositalarining qo'llanilishi va innovatsion yondashuvlar mintaqalarni barqaror rivojlantirishning asosiy garovidir. Mintaqaviy boshqaruvning to'g'ri yo'lga qo'yilishi mamlakatning iqtisodiy yaxlitligi va xalq farovonligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Макаров И.Н., Бизин С.В. - Региональная экономика и управление развитием региона. Учебное пособия. Воронеж: НАУКА-ЮНИПРЕСС, 2021. -116с.
2. Кнауб Р.В., Шамаева Е.Ф., Анисимова О.В., Горюнова Е.А. - Устойчивое развитие. Учебное пособие. Томск-Москва-Дубна: издательство РАЕН, 2021. -264с.
3. Данилина М.В., Терновсков В.Б. -Устойчивое развитие.Учебное пособия. Москва: РУСАЙС, 2020. -126с.
4. Marin Drinov Management of socio-economic transformations of business processes: current realities, global challenges, forecast scenarios and development prospects. Scientific monograph.Publishing House of Bulgarian Academy of Sciences:Sofia, 2023. - 327p.

Qo'shimcha adabiyotlar:

5. Батракова Л.Г. Социально-экономическая статистика : учебник / Л.Г. Батракова. - Москва : Логос, 2020. - 480 с. - ISBN 978-5-98704-657-9. -Текст : электронный. -URL: <https://znanium.com/catalog/product/1213741> (дата обращения: 31.03.2020)

6. Эффективность управления социально-экономическим развитием административно-территориальных образований : монография / под ред. д-ра экон. наук, проф. В.И. Терехина. -М.: ИНФРА-М, 2018. -315с. (Научная мысль).
<http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=924711>

7. Топильдиев С.Р., Хасанов Р.Р. Инновационные модели социально-экономического развития. Учебное пособие. -Ташкент: Экономика, 2019.

Axborot manbaalari:

8. www.gov.uz

9. www.lex.uz

10. www.mf.uz

11. www.cbu.uz

12. www.stat.uz

13. www.soliq.uz

14. www.openbudget.uz

15. www.prezident.uz

16. www.sciencedirect.com